

Препорака бр. 102

Препорака за социјалните служби за работниците ,1956 г.

Генералната конференција на Меѓународната организација на трудот,

свикана во Женева од страна на Управниот орган на Меѓународната канцеларија на трудот, на триесет и деветтата седница, одржана на 6 јуни 1956 година, и

одлучувајќи за донесување на одредени предлози во однос на социјалните служби за работниците, што претставува петта точка на дневниот ред на сесијата, и

утврдувајќи дека овие предлози ќе бидат во форма на Препорака,

на дваесет и шести јуни илјада деветстотини педесет и шестата година, ја донесе следнава Препорака, којашто може да се цитира како Препорака за социјалните служби за работниците, од 1956 година:

Со оглед на тоа што е пожелно да се дефинираат определени принципи и да се воспостават определени стандарди во однос на следниве социјални служби за работниците:

- (а) објекти за исхрана во претпријатието или во неговата близина;
- (б) места и средства за одмор во претпријатието или во неговата близина и средства за рекреација, исклучувајќи го користењето на платен одмор; и
- (в) превозни средства до и од работното место кога редовните служби за јавен превоз се несоодветни или непрактични,

Конференцијата препорачува следниве одредби да се применуваат во обемот и со брзината што ја дозволуваат националните услови, преку доброволни иницијативи, владини или други соодветни акции, и дека секоја членка треба да и поднесува извештаи на Меѓународната канцеларија на трудот, согласно со барањата на Управниот орган, во однос на мерките со кои им се дава правно дејство на одредбите на оваа Препорака.

I. ПОЛЕ НА ПРИМЕНА

1. Оваа Препорака се применува за физичките и нефизичките работници што се вработени во јавните или приватните претпријатија, исклучувајќи ги земјоделските работници и работниците во морскиот превоз.
2. Во сите случаи во кои не е сигурно дали оваа Препорака се применува за определено претпријатие, прашањето се решава од страна на надлежните власти, по консултации со организациите на соодветните работодавачи и работници или пак, во согласност со законите или практиките на земјата.

II. МЕТОДИ НА СПРОВЕДУВАЊЕ

3. Земајќи ја предвид разновидноста на социјалните служби и националните практики за нивното обезбедување, службите што се наведени во оваа Препорака може да се обезбедуваат од страна на јавните власти или по пат на приватна иницијатива :

- (а) преку националните закони и прописи, или
- (б) на кој било друг начин што е одобрен од надлежните власти по консултации со организациите на работодавачите и работниците, или
- (в) врз основа на колективен договор или останатите спогодби склучени меѓу соодветните работодавачи и работници.

III. ИСХРАНА

A. КАНТИНИ

4. Кантини во кои се обезбедуваат соодветни оброци треба да се отворат и да функционираат во претпријатијата или во нивната близина кога е тоа пожелно, земајќи го предвид бројот на работниците што се вработени во претпријатието, побарувачката и очекуваната искористеност на просторот, недостапноста на други соодветни капацитети за добивање оброци и сите останати релевантни услови и околности.

5. Ако отворањето на кантините е предвидено врз основа на националните закони или прописи, надлежните власти треба да бидат овластени да го бараат отворањето и функционирањето на кантините во или во близина на претпријатијата што вработуваат повеќе од утврдениот минимален број на работници, или кога ова е пожелно од какви било други причини утврдени од страна на надлежните власти.

6. Ако кантините се во надлежноста на комитетите на претпријатијата што се воспоставени врз основа на националното законодавство, оваа надлежност треба да се врши во претпријатијата во кои отворањето и функционирањето на таквите кантини е пожелно.

7. Ако кантините се отворени врз основа на колективен договор или на кој било друг начин различен од наведеното во ставовите 5 и 6, таквите спогодби се применуваат за претпријатијата каде ова е пожелно од која било причина, во согласност со заемната спогодба меѓу соодветните работодавачи и работници.

8. Надлежните власти или некое друго соодветно тело ги презема соодветните мерки за обезбедување информации, совети и упатства за поединечните претпријатија во однос на техничките прашања поврзани со отворањето и функционирањето на кантините.

9. (1) Во случај кога не постојат соодветни публикации, надлежните власти или некое друго соодветно тело изготвуваат и објавуваат детални информации, предлози и упатства, приспособени на посебните услови во соодветната земја, за методите за отворање и функционирање на кантините.

(2) Таквите информации треба да вклучуваат предлози за :

(а) местоположбата на кантините во однос на различните згради или служби на соодветните претпријатија;

(б) отворање заеднички кантини за повеќе претпријатија доколку е тоа соодветно;

(в) внатрешното уредување во кантините: стандарди во однос на површината, осветлувањето, греењето, температурата и вентилацијата;

(г) планот на кантините: трпезариска сала или сали, локал за послужување, кујна, просторија за миење садови, магацин, административни канцеларии и гардероби и купатило за вработените во кантината;

(д) опремата, мебелот и декорацијата на кантините: опрема за подготвување и готвење на храната, ладилници, магацини и уреди за миење садови; видовите гориво што се користат во кујната; видовите на маси и столчиња за трпезариската сала или сали; план за боење и декорација;

(ѓ) видови оброци што се служат: стандардно мени, стандардно мени со повеќе јадења по избор, à la carte мени; диетални менија кога диетата е пропишана од лекар; посебни оброци за работниците со професии што се опасни по здравјето; појадок, ужина или други оброци за работниците што работат во смени;

(е) стандарди за исхраната: хранлива вредност на прехранбените производи, плански утврдени менија и урамнотежена исхрана;

(ж) видови послужување во кантината: самопослужување на благајна или шалтер, кафетериско послужување или послужување на маси; потребен персонал за секој вид на услуга;

(з) стандарди за хигиената во кујната и трпезариските сали;

(с) финансиски прашања: првични капитални трошоци за изградба, опрема и уредување, општи режиски трошоци и трошоци за одржување, цена на чинење на прехранбените производи и трошоци за вработените, сметководство, утврдување на цените на оброците.

Б. БИФЕА И КОЛИЧКИ ЗА СЕРВИРАЊЕ ХРАНА

10. (1) Во претпријатијата во кои не е изводливо да се отворат кантини што служат соодветни оброци, и во другите претпријатија во кои таквите кантини веќе постојат, треба да се обезбедат бифеа или колички за сервирање храна, ако е тоа потребно и можно, за продажба на пакувани оброци или ужинки и чај, кафе, млеко и други пијалаци на работниците. Меѓутоа, количките за сервирање храна не треба да се воведуваат на работните места каде, со оглед на опасните или штетните работни процеси, не е препорачливо работниците да консумираат храна и пијалаци.

(2) Дел од овие услуги треба да бидат достапни не само во текот на паузата за ручек или во периодот на менување на смените, туку и во текот на дозволените паузи за одмор.

В. ТРПЕЗАРИИ И ДРУГИ СООДВЕТНИ ПРОСТОРИИ

11. (1) Во претпријатијата во кои не е изводливо да се отворат кантини што служат соодветни оброци, и во другите претпријатија во кои таквите кантини веќе постојат, треба да се обезбедат простории за трпезарии, ако е тоа можно и соодветно, каде поединечните работници може да подготвуваат или подгреваат храната и јадат оброци што самите ги обезбедиле.

(2) Таквите простории мора да содржат најмалку :

(а) просторија што е соодветно опремена во согласност со климатските услови за намалување на неудобноста поради топлото или ладното време;

(б) соодветна вентилација и осветлување;

(в) соодветен број на соодветни маси и столчиња;

(г) соодветни уреди за подгревање на храна и пијалаци;

(д) соодветно снабдување со здрава вода за пиење.

Г. ПОДВИЖНИ КАНТИНИ

12. Во претпријатијата во кои вработените се на дисперзирани работни места со големи површини, препорачливо е, кога е тоа можно и потребно, и кога не се достапни други задоволувачки служби, да се обезбедат подвижни кантини за продажба на соодветни оброци на работниците.

Д. ДРУГИ СЛУЖБИ

13. Треба да се посвети посебно внимание на обезбедување на работниците во смени служби за добивање на соодветните оброци и пијалаци во соодветното време.

14. Во местата каде што не постојат доволно капацитети за купување соодветни храна, пијалаци и оброци, треба да се преземат мерки да им се обезбедат такви служби на работниците.

Ѓ. КОРИСТЕЊЕ НА ПРОСТОРИИТЕ

15. Работниците не треба во никој случај да бидат обврзани, освен ако тоа не се бара со националните закони и прописи поради здравствени причини, да користат која било од обезбедените служби за исхрана.

IV. ПРОСТОРИИ ЗА ОДМОР

A. СЕДИШТА

16. (1) Во претпријатијата во кои работниците, особено жените и младите работници, во текот на работата имаат разумни можности за седење без тоа да биде на штета на нивната работа, треба да се обезбедат и одржуваат седишта за нивните потреби.

(2) Така обезбедените седишта треба да бидат во доволен број и разумно блиску до работните места на соодветните работници.

17. (1) Во претпријатијата во коишто значителен дел од работата може правилно да се заврши седејќи, треба да се обезбедат и одржуваат седишта за соодветните работници.

(2) Седиштето треба да има дизајн, конструкција и големина што е соодветна за работникот и за работата; ако е потребно, треба да се обезбеди и потпора за нозете.

18. Без оглед на тоа дали седиштата за работниците се обезбедуваат и одржуваат врз основа на националните закони или прописи, надлежните власти во секоја зема треба да овластат соодветни владини службеници што ќе обезбедуваат информации, совети и упатства во однос на техничките прашања поврзани со обезбедувањето и одржувањето на соодветни седишта за работниците, особено во случајот кога седиштата се обезбедуваат за работници што вршат работни операции за кои значителен дел од работата може правилно да се заврши седејќи.

Б. ПРОСТОРИИ ЗА ОДМОР

19. (1) Во претпријатијата во кои не постојат алтернативни погодности за кратки одмори на работниците во текот на работното време, треба да се обезбедат простории за одмор, кога тоа е препорачливо, земајќи ја предвид природата на работата и сите останати релевантни услови и околности. Конкретно, просториите за одмор треба да се опремаат на таков начин што ќе ги задоволуваат потребите на работничките/работниците што работат на особено напорните и посебните работи за кои е потребен краток одмор во текот на работното време; или за работниците што работат во две смени.

(2) Националните закони или прописи треба, кога е тоа соодветно, да ги овластат надлежните власти да бараат обезбедување на простории за одмор во посебните претпријатија или категории на претпријатија во кои надлежните власти сметаат дека е тоа препорачливо во согласност со условите и околностите на вработувањето.

20. Таквите простории мора да содржат најмалку :

- (а) просторија што е соодветно опремена во согласност со климатските услови за намалување на неудобноста поради топлото или ладното време;
- (б) соодветна вентилација и осветлување;
- (в) соодветни седишта во соодветен број.

V. СРЕДСТВА ЗА РЕКРЕАЦИЈА

21. (1) Треба да се преземат соодветни мерки за поттикнување на обезбедувањето средства за рекреација за работниците во или во близина на претпријатијата во коишто тие се вработени, онаму каде соодветни средства што се организираат од страна на специјални тела или со акции на заедницата не достапни и онаму каде што постои

реална потреба за такви средства согласно со укажувањата на претставниците на засегнатите работници.

(2) Таквите мерки, кога е тоа потребно, се преземаат од страна на комитетите на претпријатијата или другите тела што се воспоставени врз основа на националните закони или прописи ако тие имаат одговорности во оваа област, или преку приватна иницијатива на засегнатите работодавачи или работници по меѓусебни консултации. Овие мерки треба, по можност, да се преземаат на таков начин што ќе ја поттикнат и поддржат акцијата на јавните власти така што заедницата ќе биде во можност да ги исполни барањата за средства за рекреација.

22. Без оглед на тоа кои методи ќе бидат усвоени за обезбедување на средствата за рекреација, работниците не смеат во никој случај да бидат на каков било начин обврзани да користат кое било од овие средства.

VI. УПРАВУВАЊЕ СО СЛУЖБАТА ЗА ИСХРАНА И СО СРЕДСТВАТА ЗА РЕКРЕАЦИЈА

23. Иако управувањето со обезбедената служба за исхрана и средства за рекреација може да се врши на различни начини во согласност со обичаите на соодветната земја или место, или со договорите со кои на посебни тела им е доверена општата одговорност за организација за социјалните служби, во продолжение се наведени определени форми на управување што надлежните власти, работодавачите и работниците треба да ги земат предвид:

(а) во однос на службите за исхрана:

(i) во земјите во кои обезбедувањето на службите за исхрана претставува одговорност на комитетите на претпријатијата што се воспоставени врз основа на националните закони или прописи, управувањето со таквите служби го вршат таквите комитети на претпријатијата или поткомитети назначени од нив;

(ii) во останатите земји, управувањето со таквите служби го врши раководството на претпријатието или изведувачи на угостителски работи што се назначени од него, со одредби за советување со работниците во претпријатието, на пример, преку комитет за кантина што се состои од претставници на работниците во претпријатието;

(б) во однос на средствата за рекреација:

(i) во земјите во кои обезбедувањето на средствата за рекреација претставува одговорност на комитетите на претпријатијата што се воспоставени врз основа на националните закони или прописи, управувањето со таквите средства го вршат таквите комитети на претпријатијата или поткомитети назначени од нив; или

(ii) во останатите земји, управувањето со таквите средства го врши централен комитет за рекреација што е избран од работниците во претпријатието; со или без претставник или претставници на раководството на претпријатието, или од страна на повеќе различни клубови што се основани врз доброволна основа од групи работници во претпријатието кои се заинтересирани за определени облици на рекреација.

24. Надлежните власти во секоја земја треба да организираат советување на организациите на работниците и работодавачите во врска со методите за управување и контролата врз средствата за рекреација што се воспоставени врз основа на националните закони или прописи.

VII. ФИНАНСИРАЊЕ НА СЛУЖБИТЕ ЗА ИСХРАНА И СРЕДСТВАТА ЗА РЕКРЕАЦИЈА

25. Иако финансирањето на обезбедените служби за исхрана и средства за рекреација може да се врши на различни начини во согласност со обичаите на соодветната земја или место, или со договорите со кои на посебни тела им е доверена општата одговорност за организација за социјалните служби, во продолжение се наведени определени форми на финансирање што надлежните власти, работодавачите и работниците треба да ги земат предвид:

(а) во однос на службите за исхрана :

(i) финансирање од страна на работодавачот на трошоците за изградбата, изнајмувањето или обезбедувањето на друг начин на службите за исхрана заедно со потребната опрема и мебел, како и на општите режиски трошоци и трошоците за одржување, вклучувајќи го греењето, осветлувањето и чистењето, таксите и даноците, осигурувањето и одржувањето на просториите, опремата и мебелот;

(ii) плаќање на оброците и останатите прехранбени производи што им се обезбедуваат на работниците што ги користат овие служби;

(iii) финансирање на расходите за платите и придонесите за осигурување на вработените во службата за исхрана, од страна на работодавачот или од страна на работниците преку плаќање на обезбедените оброци и останатите прехранбени производи;

(б) во однос на средствата за рекреација:

(i) финансирање од страна на работодавачот на трошоците за изградбата, изнајмувањето или обезбедувањето на друг начин на просториите за рекреација на затворено и на терените и инсталациите на средствата за рекреација на отворено, заедно со потребната трајна опрема и мебел, како и на општите режиски трошоци и трошоците за одржување, вклучувајќи го греењето, осветлувањето и чистењето, таксите и даноците, осигурувањето и одржувањето на просториите, терените, инсталациите, опремата и мебелот; и

(ii) финансирање на тековните трошоци, вклучувајќи ги, особено, трошоците за купување на потрошната опрема и материјали, од страна на работниците што ги користат средствата преку плаќање на членарина надоместоци за водење натпревари, и преку приходите од влезниците за натпреварите, или на друг начин.

26. Во економски неразвиените земји, во отсуство на други законски обврски во однос на социјалните служби за работниците, таквите служби може да се финансираат преку фондовите за социјална заштита што се полнат со придонеси утврдени од страна на

надлежните власти и со кои управуваат комитети со еднаква застапеност на работодавачите и работниците.

27. (1) Кога оброците или другите прехранбени производи им се обезбедуваат на работниците непосредно од страна на работодавачот, нивните цени треба да бидат поволни и тие треба да се обезбедуваат без добивка за работодавачот; сите можни финансиски вишоци што произлегуваат од продажбата треба да се уплатат во еден фонд или на посебна сметка и да се користат, во согласност со околностите, за порамнување на загубите или за подобрување на службите што им се ставени на располагање на работниците.

(2) Кога оброците или другите прехранбени производи им се обезбедуваат на работниците од страна на угостителско претпријатие или изведувач на работите, нивните цени треба да бидат разумни и тие треба да се обезбедуваат без добивка за работодавачот.

(3) Кога предметните служби се обезбедуваат врз основа на колективни договори или посебни спогодби во рамките на претпријатијата, со фондот што е предвиден во потставот (1) управува или едно заедничко тело или управуваат работниците.

28. (1) Во ниеден случај од работниците не смее да се бара да учествуваат во трошоците за социјалните служби што тие не сакаат лично да ги употребуваат.

(2) Во случаите кога работниците треба да плаќаат за социјалните служби, плаќањето на рати или одложеното плаќање не се дозволени.

VIII. ПРЕВОЗНИ СРЕДСТВА

29. Ако, во согласност со националните или локалните обичаи, работниците користат сопствени превозни средства за превоз дои од работа, треба да се обезбедат, кога е тоа можно и потребно, соодветни места за паркирање и чување на превозните средства.

30. Ако значителен број од работниците се соочуваат со посебни тешкотии во патувањето до и од работа поради несоодветноста на службите за јавен превоз, или несоодветноста на возните редови, претпријатијата во коишто тие се вработени треба да настојуваат да ги обезбедат потребните подобрувања или приспособувања на услугите од страна на организациите што обезбедуваат услуги за јавен превоз во соодветното место.

31. Кога проблемите на работниците со превозот се должат првенствено на пренатрупаноста на превозните средства и сообраќајните застои во определено време и кога таквите тешкотии не може да се надминат на друг начин, претпријатието во коешто се вработени треба, во консултации со засегнатите работници и, кога е тоа соодветно, со останатите претпријатија во истото место, да вложи напори да ги

приспособи или помести времињата на започнување и завршување со работата во претпријатието во целост или во дел од неговите служби.

32. Кога на работниците им се неопходни соодветни и практични превозни средства и тие не може да се обезбедат на друг начин, претпријатијата во кои тие се вработени треба самостојно да го организираат нивниот превоз.

33. Во некои земји, области или индустрии, каде јавните превозни средства се несоодветни или непрактични, и ако претпријатието не го обезбедува превозот самостојно, претпријатието треба да им исплаќа надоместоци за превоз на вработените, врз основа на договор меѓу работодавачот и засегнатите работници.

34. Секогаш кога е тоа потребно, претпријатијата треба да преземат мерки за ставање на располагање соодветни превозни средства, преку службите за јавен превоз или на друг начин, за исполнување на потребите на работниците во смени во соодветните времиња во текот на денот или ноќта кога јавните превозни средства се несоодветни, непрактични или непостоечки.

XI. ОПШТА ОДРЕДБА

35. Во случајот на сојузна држава, терминот **национални закони или прописи**, според својата употреба во оваа Препорака, ги вклучува законите и прописите на сојузната држава и законите и прописите на државите, покраините или кантоните во нејзиниот состав, согласно со уставниот систем на соодветната членка.